

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.10.2019, sp. zn. 25 Cdo 1778/2019, ECLI:CZ:NS:2019:25.CDO.1778.2019.1

Číslo: 74/2020

Právní věta: U profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook nelze při použití mimo tuto sociální síť bez dalšího dovést konkludentní souhlas tohoto uživatele s jejím dalším uveřejněním ani naplnění předpokladů zákonné zpravodajské licence; vždy je třeba zabývat se hlediskem přiměřenosti se zřetelem ke konkrétním okolnostem uveřejnění a chránit nejen svobodu projevu informačních médií a právo veřejnosti na informace, ale též oprávněné zájmy zobrazené osoby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.10.2019

Spisová značka: 25 Cdo 1778/2019

Číslo rozhodnutí: 74

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Nemajetková újma (o. z.), Ochrana osobnosti, Podoba člověka (o. z.) [Osobnost člověka (o. z.)]

Předpisy: § 81 odst. 1 o. z.

§ 82 odst. 1 o. z.

§ 85 odst. 1 o. z.

§ 89 o. z.

§ 90 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 22. 3. 2018, č. j. 28 C 99/2016-167, zamítl žalobu o stanovení povinnosti žalované odstranit konkrétní fotografie žalobkyně ze serveru XY, zveřejnit omluvu a nahradit žalobkyni nemajetkovou újmu ve výši 187.000 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Obvodní soud vyšel z nesporných skutečností, že žalovaná provozuje internetový server XY, na kterém byla zveřejněna série článků zabývajících se kauzou úmrtí kamarádky žalobkyně, a ve dvou článcích byla zveřejněna fotografie žalobkyně z období pokročilého stadia těhotenství, kterou žalovaná získala z facebookového profilu žalobkyně. K tomu soud uzavřel, že fotka získaná z nezabezpečeného účtu žalobkyně byla v podstatě veřejná a žalobkyně svolila k jejímu šíření, tedy nedošlo k porušení práva žalobkyně k její podobizně. Dále soud uvedl, že se žalobkyně se zemřelou kamarádkou stýkala, byla svědkem její smrti a měla vztah s mužem, o němž pojednával druhý článek, použití fotky bylo tedy přiměřené k jejich obsahu a žalobkyní tvrzený zásah do jejích osobnostních

práv nelze z hlediska zákona posoudit jako objektivně způsobilý přivodit jí újmu na chráněných právech. Žalovaná zveřejnila články ve veřejném zájmu na základě zpravodajské licence.

2. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 3. 1. 2019, č. j. 22 Co 61/2018-232, potvrdil rozsudek obvodního soudu ve správném znění doplněném o předmětnou fotografii a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud uzavřel, že se ztotožňuje se skutkovým závěrem obvodního soudu, že žalobkyně předmětnou fotografii zpřístupnila na svém facebookovém účtu jako profilovou. Dále považuje za výstižný závěr, že použití fotografie u obou článků nebylo excesivní a naplňovalo veřejný zájem o informace. Odvolací soud shrnul obsah dalších článků z webu žalované ohledně okolností vyšetřování úmrtí A. R. a uzavřel, že tyto informace byly předmětem oprávněného zájmu, a to i v době uveřejnění článků.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení věci, neboť se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu při řešení otázky přípustnosti zásahu do osobnostních práv žalobkyně a otázky střetu zpravodajské licence a ochrany její osobnosti. Dle dovolatelky bylo zveřejnění jejího snímku ve vysokém stupni těhotenství zcela nepřiměřené, v rozporu s osobnostními zájmy oprávněné a z hlediska účelu článku, co do obsahu, formy a souvislostí nepotřebné. Dovolatelka nebrojila proti zveřejnění fotografií souvisejících s předmětnou nocí, nýbrž pouze proti zveřejnění ateliérové těhotenské podobizny, která s událostmi popisovanými v dotčených článcích nijak časově ani věcně nesouvisí. Dovolatelka dále brojí proti neopodstatněným spekulacím o otcovství jejího dítěte, ke kterým přistoupil odvolací soud bez jakéhokoli dokazování. Dovolatelka není osobou veřejného zájmu, proto nejsou příhodná rozhodnutí citovaná odvolacím soudem. Nad rámec uvedeného má dovolatelka za to, že řízení před odvolacím soudem bylo zatíženo vadou, neboť předsedkyně odvolacího senátu měla být z věci vyloučena. Stejně jako původní soudkyně v řízení před obvodním soudem totiž před svým jmenováním soudkyní působila jako advokátka a zastupovala žalovanou v obdobných sporech týkajících se ochrany osobnosti. Na základě námítky podjatosti byla soudkyně obvodního soudu Městským soudem v Praze vyloučena z projednávání této věci, v odvolacím řízení však ze stejných důvodů soudkyně odvolacího soudu Vrchním soudem v Praze vyloučena nebyla. Vzhledem k dlouhodobému pracovnímu vztahu soudkyně k žalované existují objektivní pochybnosti o její nestrannosti a měla být vyloučena. Dovolatelka proto navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc vrátil k dalšímu řízení jinému senátu tohoto soudu.

4. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že považuje dovolání za nepřipustné, neboť odvolací soud rozhodl v souladu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu a rozhodnutí dovolatelkou citovaná na projednávanou věc nepřiléhají. Navrhla proto, aby dovolání odmítl, případně jej zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud shledal, že dovolání žalobkyně bylo podáno včas, oprávněnou osobou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř., je přípustné pro řešení otázky ochrany podobizny osoby a jejího rozšiřování bez souhlasu zobrazené osoby, otázky užití profilové fotografie ze sociální sítě Facebook a otázky přiměřenosti zásahu do soukromí osoby na základě zpravodajské licence, jež dosud nebyly v rozhodování odvolacího soudu za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále jen „o. z.“) řešeny. Dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Podle § 81 odst. 1 o. z. je chráněna osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Dle odst. 2 ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

7. Podle § 82 odst. 1 o. z. člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

8. Podle § 85 odst. 1 o. z. je možné rozšiřovat podobu člověka jen s jeho svolením. Dle odst. 2, svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno, platí, že svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat.

9. Podle § 89 o. z. podobizna nebo zvukový či obrazový záznam se mohou bez svolení člověka také pořídít nebo použít přiměřeným způsobem též k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.

10. Podle § 90 o. z. zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.

11. V rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyl řešen případ zveřejnění profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook bez jeho souhlasu médiiem v rámci zpravodajské licence.

12. Právo na ochranu osobnosti náleží tomu, jehož osobnost byla nedovoleným zásahem dotčena. Obsahem se právo na podobu a právo na soukromí odlišují, zejména tím, že podoba člověka nepožívá ochrany jen v soukromí. Právní úprava vychází z dosavadního pojetí v § 11 a 12 občanského zákoníku z r. 1964 s některými upřesněními provedenými ve shodě se závěry doktríny. Ochrana práva na podobiznu se upřesňuje ve dvou směrech. Předně je reprobováno jakékoli neoprávněné zobrazení člověka, z něhož jej lze identifikovat. Dále se stanoví právní pravidlo, že souhlasem s vlastním vyobrazením člověk uděluje souhlas též k jeho obvyklému a s ohledem na okolnosti případu zároveň i pro něho předvídatelnému rozšíření podobizny. Rovněž ochrana soukromí člověka vychází ze standardního pojetí. Vzhledem k prioritě osobnostního práva jako nejvyšší hodnoty se umožňuje výslovnou úpravou odvolání souhlasu s použitím či šířením záznamů osobní povahy. Společné pravidlo vztahující se jak k podobě, tak k soukromí člověka, přejímá v podstatě beze změny dosavadní konstrukci § 12 odst. 2 a 3 občanského zákoníku účinného do 31. 12. 2013 (srov. důvodovou zprávu k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku).

13. Zpravodajská licence již oproti § 12 odst. 3 občanského zákoníku z r. 1964 dopadá nejen na tiskové, rozhlasové a televizní zpravodajství, ale rovněž na zpravodajství obdobné, pod nějž lze podřadit i zpravodajství internetové. I v těchto případech je podmínkou vylučující neoprávněnost zásahu, aby zákonný důvod zásahu obstál z pohledu jeho proporcionality (viz slova „přiměřeným způsobem“ v § 89 o. z. i slova „nesmí být využit nepřiměřeným způsobem“ v § 90 o. z.).

14. V projednávané věci nebylo sporu o tom, že zveřejněná fotografie vznikla z podnětu dovolatelky s jejím souhlasem a žalovaná ji získala z veřejně dostupné sociální sítě Facebook bez vědomí dovolatelky a užila ji bez jejího souhlasu. Odvolací soud uzavřel, že již samotným zveřejněním fotky na sociální síti dovolatelka konkludentně souhlasila s jejím užitím jakoukoli další osobou. Dále uzavřel, že informace o jejím těhotenství a spekulace o otcovství byly zveřejněny ve veřejném zájmu a šlo o příspěvek do veřejné diskuse.

15. Odvolací soud v této souvislosti odkázal na náleží Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. [III.](#)

[ÚS 3844/13](#), v němž se Ústavní soud zabýval povahou sociální sítě Facebook a uzavřel, že si uživatel může nastavit individuálně kromě jiného i rozsah sdílení uveřejňovaných informací a ovlivnit, kdo uvidí jím zveřejňovaný nebo jeho se týkající obsah. Specifikem profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook je však nemožnost nastavit či omezit možnost jejího zobrazení pro různé uživatele. Na rozdíl od všech ostatních fotografií, u nichž si může každý uživatel individuálně nastavit možnost jejího zobrazení vlastními přáteli, přáteli přátel, zcela cizími uživateli sociální sítě či pro veškerou veřejnost, tedy i pro osoby, jež vlastní účet na sociální síti nemají. U profilového obrázku nelze jeho zobrazení zabránit či omezit a jedinou další možností je skrýt zcela vlastní profil pro ostatní uživatele sítě a nebýt vůbec k zobrazení. Tuto krajní možnost však nelze považovat za alternativu, neboť by její využití většinou uživatelů zcela popřelo smysl a účel této sociální sítě.

16. Z běžné lidské povahy vyplývá, že si uživatel často volí za profilovou fotografii na sociální síti portrét či snímek, který jej zobrazuje v lichotivé podobě, nebo který považuje za zdařilý. Dle dovolacího soudu však z této skutečnosti nelze usuzovat, že každý uživatel souhlasí automaticky s užitím takové podobizny v souvislosti se svým jménem kýmukoli a k jakémukoli účelu. V projednávané věci byla profilová fotografie dovolatelky zveřejněna u článků informujících o úmrtí a vyšetřování smrti její kamarádky A. R., ve fotogalerii plné snímků z místa činu a fotografie byla doplněna textem: „A. kamarádka K., která byla svědkyní v případě jejího úmrtí, po smrti A. otěhotněla a stala se matkou. Zda je otcem druhý svědek a tehdejší K. přítel A., nevíme.“ Především je nutno spojení fotografie s tímto textem oprávněně považovat za zásah do důstojnosti a cti dovolatelky, neboť ani dovolacímu soudu není zřejmé, jak její mateřství a spekulace o otcovství dítěte dovolatelky souvisí s informováním veřejnosti o smrti A. R. a jejím vyšetřování. Rovněž formulace textu nemůže v běžném čtenáři vyvolat dojem oznámení „milé povinnosti“ těhotné žalobkyně, nýbrž spekulacemi o otcovství dítěte je způsobilá snížit a znevážit její důstojnost a čest.

17. Dovolatelka nebyla a není známou osobou či celebritou, osobou veřejného zájmu se stala pouze v souvislosti s vyšetřováním úmrtí své přítelkyně. Současně nebrogila proti zobrazení své podoby ve spojení s vyšetřováním úmrtí své přítelkyně, ani proti zveřejnění fotografií bezprostředně souvisejících s tragickou událostí. V této souvislosti lze považovat informace o ní zveřejňované za informace ve veřejném zájmu. Dovolací soud se však neztotožňuje s posouzením nižších soudů, že žalovaná zveřejnila předmětnou fotografii s cílem seznámit a informovat veřejnost o „milé povinnosti“ těhotné žalobkyně a nastávající pozitivní etapě jejího života, ani že lze považovat takový cíl za příspěvek k debatě obecného zájmu. Připomenul-li odvolací soud kritéria judikatury Evropského soudu pro lidská práva k posouzení vyvažování práva na respektování soukromého života a svobody projevu, odůvodnění přiléhavosti jednotlivých kritérií na projednávanou věc zcela pominul. Čím vztah dovolatelky a A. I. a zveřejnění fotografie z doby jejího těhotenství přispívá k debatě obecného zájmu, odvolací soud srozumitelně nezdůvodnil, mírou známosti dovolatelky se pak nezabýval vůbec, stejně jako tématem reportáže a přiměřeností obsahu, formy a ohlasu fotografie, chybí tedy posouzení práva na respektování soukromého života dovolatelky. Odvolací soud přesvědčivě nevyložil, jaký existuje veřejný zájem na uvedení osobních údajů osoby, která sama na veřejnosti nevystupuje, a tedy na informování veřejnosti o těhotenství svědkyně sebevraždy a spekulaci o otcovství jejího dítěte. Rovněž odvolací soud nijak neosvětlil, zda se zabýval přiměřeností a rozporem s oprávněnými zájmy dovolatelky dle § 90 o. z., uvažoval-li o zákonném důvodu k zásahu do jejího soukromí na základě zpravodajské licence. V případě použití profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook nelze bez dalšího dovodit konkludentní souhlas s jejím dalším zveřejněním ani naplnění předpokladů zákonné zpravodajské licence, ale vždy je třeba zabývat se hlediskem přiměřenosti se zřetelem ke konkrétním okolnostem zveřejnění a chránit nejen svobodu projevu informačních médií a právo veřejnosti na informace, ale též oprávněné zájmy zobrazené osoby.

18. Oprávněná je rovněž poznámka dovolatelky, že odvolací soud v odůvodnění argumentoval odkazy na další články bulvárního charakteru, jež vůbec nebyly předmětem dokazování.

19. Námitku dovolatelky o nesprávném vyhodnocení přiměřenosti publikace její fotografie tedy shledal dovolací soud důvodnou. Uplatněný dovolací důvod nesprávného právního posouzení, respektive neúplného právního posouzení otázky přiměřenosti a vhodnosti publikace soukromé profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook bez jeho souhlasu v rámci zpravodajské licence bulvárním médiem je tak naplněn. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.), a protože důvody, pro které bylo toto rozhodnutí zrušeno, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i rozsudek tohoto soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

20. Vzhledem k tomu, že dovolání bylo shledáno přípustným, zabýval se dovolací soud otázkou, zda v řízení nedošlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Dovolatelka za takovou vadu řízení označila skutečnost, že ve věci rozhodoval vyloučený soudce, neboť předsedkyně odvolacího senátu v minulosti před svým jmenováním soudkyní zastupovala jako advokátka žalovanou. K tomu lze uvést, že dle ustáleného výkladu podávaného soudní praxí (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2012, sp. zn. [29 NSČR 26/2012](#), uveřejněné pod číslem 85/2012 Sb. rozh. obč.) soudcův poměr k účastníkům nebo k jejich zástupcům může být založen především příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, jemuž na roveň může v konkrétním případě stát vztah přátelský, či naopak zjevně nepřátelský. Důvod pochybovat o nepodjatosti soudce ve smyslu § 14 odst. 1 o. s. ř. je dán, je-li zde objektivní skutečnost (nikoli pouhá domněnka nebo pouhé difamující tvrzení), která poměřeno „věcí“, „osobami účastníků“ nebo „osobami jejich zástupců“ vzbuzuje pochybnosti o nepodjatosti soudce (srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. [II. ÚS 105/01](#), uveřejněný pod číslem 98/2001 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Za takovou objektivní skutečnost však nelze považovat např. situaci, kdy je zástupce účastníka řízení v profesním kontaktu se členy senátu dovolacího soudu na akademické půdě i mimo ni na různých odborných seminářích či konferencích, jak shledal Ústavní soud v usnesení ze dne 5. 6. 2014, sp. zn. [III. ÚS 308/14](#). Ani skutečnost, že soudce byl v minulosti zaměstnancem účastníka řízení, sama o sobě nezakládá jeho poměr k účastníkovi, který by měl za následek pochybnost o jeho nepodjatosti (srov. usnesení nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 1999, sp. zn. 22 Cdo 227/99, uveřejněné v časopise soudní judikatura pod č. 34/2000). Obdobně za takovou objektivní skutečnost nelze považovat předchozí advokátní praxi soudce, který v období mnoha let předcházejícím jeho jmenování zastupoval jednoho z účastníků řízení, neboť zde není dán vztah ekonomické či jiné závislosti. Okolnost, že Městský soud v Praze jako soud nadřízený z obdobných důvodů vyloučil z projednávání a rozhodování této věci soudkyni soudu prvního stupně, není rozhodná, neboť tímto rozhodnutím ani právními názory v něm vyslovenými nebyl odvolací soud při posouzení podjatosti předsedkyně odvolacího senátu vázán a není jimi vázán ani soud dovolací. Žádné jiné okolnosti zakládající důvod podjatosti soudkyně odvolacího soudu nejsou tvrzeny, tím méně zjištěny.

21. Nejsou splněny ani podmínky pro to, aby věc v dalším řízení projednal jiný senát odvolacího soudu či jiný samosoudce soudu prvního stupně, neboť v dané věci nejde o případ, kdy nebyl dodržen závazný právní názor nebo kdy v řízení došlo k závažným vadám (viz § 243e odst. 3 o. s. ř.).